

Τα Μουσικά Σχολεία στην Ελλάδα και Κοινωνική Δικαιοσύνη

Βησσαρία Ζορμπά και Αμαλία Α. Υφαντή

*Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία
Πανεπιστήμιο Πατρών*

Περίληψη

Η παρούσα ανακοίνωση διερευνά το ζήτημα της ίδρυσης και λειτουργίας των μουσικών σχολείων στην Ελλάδα από την άποψη της εκπαιδευτικής πολιτικής και συσχετίζοντάς το με το ευρύτερο κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο, όπως αυτό διαμορφώνεται στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Πιο συγκεκριμένα, διερευνά εάν η ίδρυση των μουσικών σχολείων αποτελεί επίσημη προσπάθεια εξειδίκευσης των δημόσιων σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με κριτήριο και στόχο τη διάκριση τόσο των σχολείων αυτών όσο και των μαθητών τους. Επιπλέον, διερευνά εάν ο τρόπος λειτουργίας των μουσικών σχολείων ανταποκρίνεται και εντάσσεται στα αυξανόμενα αιτήματα για υιοθέτηση συστημάτων γονεϊκής επιλογής στη δημόσια εκπαίδευση. Για το λόγο αυτό, παρουσιάζει αναλυτικά το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία τους.

Summary

This paper examines the issue of the foundation and function of Music Schools in Greece, as far as the educational policy is concerned, while correlating it with the broader social and financial background, as this one is being formed in the globalization era. More specifically, it examines whether the foundation of Music Schools is an official attempt to specialize public schools (junior high schools and high schools) aiming at the differentiation and distinction of such schools and of their students, as well. Furthermore, it examines whether the way that these schools function enrolls and corresponds with the increasing demand for adoption of parental-choice systems in public education. That is why this piece of work thoroughly presents the institutions that regulate their operation.

Εισαγωγή

Οι επιρροές της παγκοσμιοποίησης είναι πλέον στις μέρες μας σε ποικίλους θεσμούς και ιδιαιτέρως σε αυτόν της δημόσιας εκπαίδευσης, η οποία φαίνεται να χάνει το χαρακτήρα του εθνικά προστατευόμενου κοινωνικού αγαθού και να υποκύπτει στην επιβολή των νόμων και των μηχανισμών της αγοράς μέσα σε ένα παγκόσμιο πλαίσιο, όπου ο βαθμός της εθνικής ανεξαρτησίας και η δυνατότητα των κρατών να ορίζουν ανεξάρτητη εθνικά πολιτική μειώνεται δραματικά, τα όρια των κοινωνικών τάξεων, τα κριτήρια καθορισμού τους και η μορφή του ταξικού ανταγωνισμού επαναδιαμορφώνονται, ενώ σταδιακά μειώνονται ή και εξαφανίζονται υπηρεσίες που παρείχε το Κράτος – Πρόνοιας (Ball, 2003. Wrigley, 2007. Υφαντή, 2000, 2004). Οι παραπάνω μεταβολές είχαν τις συνέπειές τους, είτε άμεσα είτε έμμεσα, και στην εκπαίδευση, διότι η επιτυχημένη εκπαιδευτική πορεία δεν εξασφαλίζει πλέον θέσεις στην εργασία αλλά στο πεδίο του συμβολικού ελέγχου, όπου η ιδεολογία των κοινωνικών δραστών ρυθμίζει τα μέσα, το πλαίσιο και νομιμοποιεί τις δυνατότητες της πολιτιστικής αναπαραγωγής (Bernstein, 1990).

Η πληθυσμιακή αύξηση των στρωμάτων που αυτοαποκαλούνται "μεσαία" οδηγεί στη διόγκωση της τάξης αυτής αλλά και εντείνει το άγχος της κοινωνικής έκπτωσης. Παράλληλα η αύξηση της συμμετοχής στην ανώτατη εκπαίδευση και ο συνακόλουθος πληθωρισμός των πτυχίων (Bourdieu, 1988) δημιουργούν ένα αναπόφευκτο χάσμα ανάμεσα στις προερχόμενες από το κοινωνικό status προσδοκίες των γονέων, οι οποίες θεμελιώνονται στην εκπαιδευτική επιτυχία των παιδιών τους, και στις πραγματικές ευκαιρίες οικονομικής και κοινωνικής σταθερότητας ή ανέλιξης που μπορεί να προσφέρει η εκπαίδευση (Ball, 2003a).

Το χάσμα αυτό και το άγχος κοινωνικής έκπτωσης οδηγεί στη συναισθηματική εμπλοκή των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους (Reay & Ball, 1998. Reay, 2000, 2001). Οι γονείς από τη μεσαία τάξη που μπορούν να ασκήσουν τη δύναμή τους στην αγορά, ώστε να κερδίσουν ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τα παιδιά τους, προσπαθούν να αυξήσουν τις πιθανότητές τους για επιτυχία σε *elite* ιδρύματα ασκώντας τη δύναμη της αγοράς μέσω των στρατηγικών της κοινωνικής διάκρισης μιας ορισμένης τάξης, με αποτέλεσμα η εκπαίδευση να μετασχηματίζεται ξανά σε ολιγαρχικό αγαθό (Jordan, Redley & James, 1994). Δημιουργείται έτσι το πλαίσιο αυτού που αποκαλείται «γονεοκρατία», μέσα στο οποίο η εκπαίδευση ενός παιδιού όλο και πιο πολύ πλέον εξαρτάται όχι τόσο από τις ικανότητες και τις προσπάθειες του μαθητή όσο από τις επιθυμίες και την οικονομική κατάσταση των γονέων (Brown, 1990). Το κύριο χαρακτηριστικό της «γονεοκρατίας» και της εισαγωγής των κανόνων της αγοράς στα εκπαιδευτικά συστήματα είναι η δυνατότητα της επιλογής (Ball, 2000, 2003α).

Στην παρούσα ανακοίνωση, το βασικό ερευνητικό ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσον η ίδρυση των εξειδικευμένων μουσικών σχολείων στην Ελλάδα, η οποία στα επίσημα πολιτικά κείμενα παρουσιάζεται ως πράξη αναγνώρισης και σεβασμού των ατομικών κλίσεων και χαρισμάτων των μαθητών, στοχεύει στην προαγωγή της εξειδικευμένης μουσικής εκπαίδευσης ή χρησιμοποιείται ως μέσο για την ενίσχυση της κοινωνικής διάκρισης, την πιστοποίηση της κοινωνικής θέσης και την αναπαραγωγή της ταξικής ταυτότητας. Η εργασία εστιάζει στη διερεύνηση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των μουσικών σχολείων στη χώρα μας.

Το θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των μουσικών σχολείων στην Ελλάδα

Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των μουσικών σχολείων στη χώρα μας ορίζεται από τον ιδρυτικό Νόμο 1824/1988 (Ν. 1824-ΦΕΚ 296/30-12-1988), στον οποίο διακηρύσσεται ότι επίσημος σκοπός της ίδρυσής τους είναι η προετοιμασία και κατάρτιση των νέων που επιθυμούν να ακολουθήσουν την επαγγελματική κατεύθυνση της μουσικής (άρθρο 1), αλλά και από τις λεπτομερείς διατάξεις της Υπουργικής Απόφασης Γ2/3850/16-6-1998 (ΦΕΚ 658B/1-7-1998). Η μελέτη όμως τόσο των άρθρων του ιδρυτικού Νόμου όσο και των διατάξεων της σχετικής Υπουργικής Απόφασης, μέσα από μια σειρά αντιφάσεων που διαπιστώνονται, αποκαλύπτει πως πίσω από την επίσημη ρητορική υπάρχει και μια λανθάνουσα πρόθεση, η οποία συνάδει με ένα προϋπάρχον οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο, το οποίο φαίνεται ότι έχει ληφθεί σοβαρά υπόψη από τους συντάκτες του Νόμου.

Για τους σκοπούς λοιπόν της εργασίας, θα εξεταστούν τα άρθρα του ιδρυτικού Νόμου και οι διατάξεις των σχετικών Υπουργικών Αποφάσεων κατηγοριοποιημένα βάσει του θέματος στο οποίο αναφέρονται.

1. Το αναλυτικό πρόγραμμα

Το περιεχόμενο της εκπαίδευσης στα μουσικά σχολεία της Ελλάδας καθώς και ο τρόπος λειτουργίας τους, όσον αφορά τα μαθήματα γενικής παιδείας και γενικότερα την οργάνωσή τους, καθορίζονται από τις διατάξεις του Νόμου 1566/1985 (ΦΕΚ 167/τ.Α), που ρυθμίζουν τη δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Η Εγκύκλιος 5052/28-8-1996 ρυθμίζει τα ζητήματα ειδικού εξοπλισμού και κτιριακής υποδομής, ενώ η Υπουργική Απόφαση Γ2/3850/16-6-1998 αναφέρεται στο ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα, την επιλογή, εξέταση και προαγωγή των μαθητών, το χαρακτηρισμό της φοίτησής τους και στους τίτλους σπουδών τους.

Όσον αφορά το αναλυτικό πρόγραμμα των μουσικών σχολείων, ο ιδρυτικός τους Νόμος (άρθρο 2) καθορίζει ότι περιλαμβάνει μαθήματα γενικής παιδείας, μαθήματα αισθητικής, άσκηση στα εργαστήρια ειδικότητας καθώς και απογευματινή μελέτη, ενώ με το ίδιο άρθρο προβλέπεται ότι η διδακτική διαδικασία των μαθημάτων της μουσικής και η άσκηση των μαθητών στα εργαστήρια μπορεί να είναι συλλογική ή εξατομικευμένη. Ως μαθήματα γενικής παιδείας στα μουσικά σχολεία ορίζονται όσα διδάσκονται στα υπόλοιπα σχολεία γενικής παιδείας της ίδιας βαθμίδας, προστίθενται όμως ως μαθήματα αισθητικής παιδείας το μάθημα *Ιστορίας της Τέχνης*

και της *Θεατρολογίας* (Υ.Α. Γ2/3850/16-6-1998). Επίσης, ορίζεται ότι η μεν *Ιστορία της Τέχνης* εξετάζεται γραπτώς, ενώ στο μάθημα *Θεάτρου* ο τελικός γενικός βαθμός προκύπτει από το μέσο όρο της βαθμολογίας των τριών τριμήνων (Υ.Α., ό.π., Θέμα Γ', παρ. 1).

Για τα μαθήματα μουσικής παιδείας, ορίζεται ότι, για τις γυμνασιακές τάξεις, αυτά διαιρούνται σε δύο ομάδες μαθημάτων, την ομάδα Α' που περιλαμβάνει τα μαθήματα: *Θεωρία και Πράξη της Ευρωπαϊκής Μουσικής, Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική και Ατομικό Όργανο Επιλογής*, την ομάδα Β' που περιλαμβάνει το μάθημα της *Χορωδίας, τα Μουσικά Σύνολα, το Πιάνο* (υποχρεωτικό) και τον *Ταμπουρά* (υποχρεωτικό), κατατάσσει δε τα μαθήματα *Ιστορίας της Τέχνης και Θεάτρου* στην ομάδα Β' (Υ.Α., ό.π., Θέμα Γ', παρ. 1).

Αντιστοίχως, για τις λυκειακές τάξεις, η ίδια Υπουργική Απόφαση (θέμα Γ, §2) διαιρεί τα μαθήματα Μουσικής Παιδείας σε πρωτεύοντα, κατατάσσοντας σε αυτά την *Αρμονία, τη Γραφή καθ' υπαγόρευση (Dictée)* και τη *Μουσική Ανάγνωση, την Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική και το Ατομικό Όργανο Επιλογής*, και σε δευτερεύοντα, στα οποία κατατάσσει το *Πιάνο* (υποχρεωτικό) για την Α' Λυκείου, την *Ιστορία της Μουσικής για την Α' Λυκείου, τη Μορφολογία για την Α' Λυκείου και τα Μουσικά Σύνολα* για όλες τις λυκειακές τάξεις. Ειδικότερα, για το μάθημα των *Μουσικών Συνόλων*, προβλέπεται να μην βαθμολογείται, αλλά η μη συμμετοχή των μαθητών σε αυτό συνιστά λόγο απομάκρυνσης από το μουσικό σχολείο, ύστερα από τεκμηριωμένη απόφαση του συλλόγου των διδασκόντων (Υ.Α., ό.π., θέμα Δ, §10). Η διδασκαλία των μουσικών μαθημάτων διεξάγεται κατά τμήμα, είτε ομαδικά είτε ατομικά, ανάλογα με το διδασκόμενο μάθημα. Στα ατομικά μαθήματα ανήκουν το ατομικό όργανο επιλογής καθώς και το υποχρεωτικό μουσικό όργανο. Τα μαθήματα της *Αρμονίας και της Γραφής καθ' υπαγόρευση* μπορεί να προσφέρονται κατά επίπεδα και σε ομάδες των 5-12 μαθητών, ανάλογα με τις δυνατότητες κάθε σχολείου (ό.π. θέμα Γ, §2).

Επίσης, με άλλη διάταξη (θέμα Γ, §1) της ίδιας Υπουργικής Απόφασης ορίζεται πως, πέραν των μαθημάτων γενικής, αισθητικής και μουσικής παιδείας, κάθε μουσικό σχολείο πρέπει να οργανώνει δύο (2) εξωσχολικές καλλιτεχνικές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους, ενώ προβλέπεται ότι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, είναι δυνατόν να ζητηθεί μία επιπλέον εξωσχολική εκδήλωση μετά από τεκμηριωμένη εισήγηση του συλλόγου των διδασκόντων και με τη σύμφωνη γνώμη του προϊσταμένου της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ή του αρμόδιου Γραφείου Εκπαίδευσης.

2. Η στελέχωση

Ο ιδρυτικός Νόμος 1824/1988 (άρθρο 5), διακρίνει το διδακτικό προσωπικό των μουσικών σχολείων σε καθηγητές των γενικών μαθημάτων, ορίζοντας πως πρέπει να έχουν σχέση με τις τέχνες γενικά και με τη μουσική ειδικότερα (ειδικές σπουδές ή αναγνωρισμένο καλλιτεχνικό έργο και δράση) και σε καθηγητές μουσικής, απόλυτα εξειδικευμένους στους τομείς της. Σε περίπτωση έλλειψης διορισμένων εκπαιδευτικών, προβλέπεται να ανατίθεται η διδασκαλία των μαθημάτων μουσικής και η άσκηση στα εργαστήρια, με απόφαση του οικείου Νομάρχη και ύστερα από εισήγηση της καλλιτεχνικής επιτροπής και πρόταση του οικείου περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου, σε ιδιώτες που έχουν εξειδίκευση στους τομείς αυτούς. Με την ίδια διαδικασία μπορεί να προσλαμβάνονται έκτακτοι συνεργάτες, έλληνες ή αλλοδαποί, για τις ανάγκες των μουσικών σχολείων (άρθρο 8). Τα προσόντα, οι προϋποθέσεις, τα κριτήρια και η διαδικασία μετάθεσης μόνιμων εκπαιδευτικών στα μουσικά σχολεία καθορίζονται με το ισχύον Προεδρικό Διάταγμα της παραγράφου 8 του κεφαλαίου β' του άρθρου 16 του Νόμου 1566/1985 (ΦΕΚ 167), σύμφωνα με το οποίο ως βασική προϋπόθεση μετάθεσης μόνιμου εκπαιδευτικού στα μουσικά σχολεία ορίζεται η πενταετής προϋπηρεσία του/της στη δημόσια εκπαίδευση.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 67 του Νόμου 2413/1996 (ΦΕΚ 124 Α'/17-6-1996), προστίθεται στην παράγραφο 9 του άρθρου 15 του Νόμου 1566/1985 εδάφιο, το οποίο, ειδικά για τη στελέχωση των μουσικών σχολείων, προβλέπει επιπλέον την πενταετή υπηρεσία των

τοποθετηθέντων στην οργανική θέση τους ως ελάχιστο χρόνο υποχρεωτικής παραμονής στα σχολεία αυτά.

Επιπλέον, για την επιλογή και την τοποθέτηση διευθυντών και υποδιευθυντών στα μουσικά σχολεία (άρθρο 7) καταρτίζεται ξεχωριστός αξιολογικός πίνακας, στον οποίο εντάσσονται εκπαιδευτικοί που έχουν τα γενικά προσόντα, κατά τις ισχύουσες διατάξεις, αλλά και τα ειδικά προσόντα (σχέση με τις Τέχνες και τη Μουσική, ειδικές σπουδές ή αναγνωρισμένο καλλιτεχνικό έργο και δράση), σύμφωνα με το άρθρο 5 του ιδρυτικού Νόμου.

3. Η υλικοτεχνική υποδομή

Όσον αφορά στην υλικοτεχνική υποδομή των μουσικών σχολείων, προβλέπεται ότι ο τεχνικός εξοπλισμός των μουσικών σχολείων σε συμβατικά ευρωπαϊκά και ελληνικά παραδοσιακά όργανα και τεχνικά μέσα, η συγκρότηση των εργαστηρίων σύγχρονης τεχνολογίας και η εκπόνηση σχεδίων ειδικών προγραμμάτων στους τομείς της μουσικής ανατίθενται στο Κέντρο Σύγχρονης Μουσικής Έρευνας, το οποίο -με τη σειρά του- επιχορηγείται με τα αναγκαία χρηματικά ποσά από τον προϋπολογισμό εξόδων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Νόμος 1824/1988 , άρθρα 10, 11). Επιπλέον, η Εγκύκλιος 5052/28-8-1996 ορίζει τέσσερις (4) αίθουσες διδασκαλίας ομαδικών μουσικών μαθημάτων, πέντε (5) αίθουσες διδασκαλίας ατομικών μαθημάτων (Studios), έκτασης 12-15 τ.μ., με κατάλληλη διαμόρφωση και μόνωση, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων και χώρο για τη μεσημβρινή σίτιση των μαθητών.

4. Η επιλογή του μαθητικού πληθυσμού

Για την επιλογή του μαθητικού πληθυσμού, ο ιδρυτικός Νόμος (άρθρ. 3) ορίζει ότι στα μουσικά σχολεία μπορεί να οργανώνονται μαθήματα μουσικής παιδείας προαιρετικής παρακολούθησης για μαθητές δημοτικών σχολείων. Οι όροι εισαγωγής των μαθητών/τριών στην πρώτη τάξη γυμνασίου των μουσικών σχολείων καθορίζονται από μια σειρά αναλυτικών διατάξεων της Υπουργικής Απόφασης Γ2/3850/16-6-1998 (ΦΕΚ 658B/1-7-1998). Ορίζεται, λοιπόν, ότι στην Α' τάξη γυμνασίου των μουσικών σχολείων εγγράφονται απόφοιτοι των δημοτικών σχολείων, ύστερα επιλογή σε ορισμένο χρόνο (15-30 Ιουνίου και, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, 1-11 Σεπτεμβρίου κάθε σχολικού έτους). Μετά τη λήξη του Α' τριμήνου οι κενές θέσεις δε συμπληρώνονται.

Ο αριθμός των μαθητών που θα φοιτήσουν στην Α' τάξη Γυμνασίου των μουσικών σχολείων (Θέμα Α §2) καθορίζεται με απόφαση της αρμόδιας Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, που εκδίδεται μέχρι τα τέλη Μαρτίου, κατόπιν σχετικής εισήγησης του κάθε μουσικού σχολείου της αρμοδιότητάς του, δεν μπορεί ωστόσο ο αριθμός αυτός να υπερβαίνει τους 24 μαθητές ανά τάξη ή τμήμα τάξης (Θέμα Α' §7). Ως κριτήρια για τον υπολογισμό του αριθμού των μαθητών που θα φοιτήσουν στην Α' τάξη Γυμνασίου των μουσικών σχολείων ορίζονται η κτιριακή υποδομή του σχολείου, το υπάρχον μόνιμο διδακτικό προσωπικό και η δυνατότητα πρόσληψης αναπληρωτών και ωρομισθίων εκπαιδευτικών (Θέμα Α' §2).

Μέλη της επιτροπής επιλογής ορίζονται ένας εκπαιδευτικός κλάδου ΠΕ16 (Μουσικολογίας) ως Πρόεδρος, τέσσερις εκπαιδευτικοί κλάδου ΠΕ 16 ως μέλη καθώς και δύο αναπληρωτές τους. Ως Γραμματέας ορίζεται ένας εκπαιδευτικός οποιουδήποτε κλάδου (μόνιμος ή αναπληρωτής), που υπηρετεί στο εν λόγω μουσικό σχολείο. Στην επιτροπή επιλογής, επίσης, συμμετέχει και ο Διευθυντής του μουσικού σχολείου ή ο αναπληρωτής του, χωρίς όμως να έχουν δικαίωμα βαθμολόγησης, έχοντας μόνον την αποκλειστική αρμοδιότητα για τη διοικητική στήριξη της διαδικασίας επιλογής (Υ.Α. Γ2/3850/1998).

Τα αντικείμενα εξέτασης και ο τρόπος αξιολόγησης των υποψηφίων για εγγραφή στην Α' τάξη Γυμνασίου του μουσικού σχολείου καθορίζονται επίσης από την Υπουργική Απόφαση Γ2/3850/1998 (Θέμα Α' §6, 7). Συγκεκριμένα, εξετάζονται υποχρεωτικά η ακουστική, η φωνητική, η ρυθμική ικανότητα των υποψηφίων καθώς και η ικανότητα διάκρισης ηχοχρωμάτων. Προαιρετικά και εφόσον το δηλώσει ο υποψήφιος εξετάζεται σε ένα μουσικό όργανο (ευρωπαϊκό

ή παραδοσιακό) σε επίπεδο αντίστοιχο τουλάχιστον Κατωτέρας Σχολής Μουσικής. Η βαθμολογία γίνεται στην εικοσάβαθμη κλίμακα, που καταχωρίζεται σε ειδικό φύλλο εξέτασης υποψηφίων, το οποίο φέρει τη σφραγίδα του σχολείου και υπογράφεται τόσο από τον ίδιο το βαθμολογητή όσο και από τον Πρόεδρο της επιτροπής επιλογής. Σε περίπτωση ισοβαθμίας, σύμφωνα με την ίδια παράγραφο του ίδιου θέματος, γίνονται δεκτοί όλοι οι ισοβαθμίσαντες με τον τελευταίο επιτυχόντα.

Ο καθορισμός της διαδικασίας επιλογής του μαθητικού πληθυσμού των μουσικών σχολείων δεν ολοκληρώνεται μόνο με τις διατάξεις που αφορούν την εισαγωγή των υποψηφίων στην Α' τάξη Γυμνασίου αλλά συμπληρώνεται με τον λεπτομερή καθορισμό των διαδικασιών μετεγγραφής μαθητών στις υπόλοιπες γυμνασιακές και λυκειακές τάξεις ενός μουσικού σχολείου (Υ.Α. Γ2/3850/1998, Θέμα Β'). Οι υποψήφιοι για τις κενές θέσεις μαθητές, εάν δεν προέρχονται από άλλο μουσικό σχολείο, δε μετεγγράφονται αυτομάτως αλλά ύστερα από τη συμμετοχή τους σε κατατακτήριες εξετάσεις, οι οποίες πραγματοποιούνται μέσα στο δεύτερο δεκαήμερο του μηνός Σεπτεμβρίου κάθε σχολικού έτους και διενεργούνται από επιτροπή κατατακτηρίων εξετάσεων, με απόφαση του οικείου Νομάρχη, μετά από πρόταση της οικείας Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Τα μαθήματα στα οποία εξετάζονται οι υποψήφιοι για μετεγγραφή στο μουσικό σχολείο είναι: *Θεωρία και Πράξη της Ευρωπαϊκής Μουσικής, Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική*, καθώς και τα υποχρεωτικά όργανα (*Πιάνο και Ταμπουράς*), ενώ η εξεταστέα ύλη προέρχεται από τη διδαχθείσα κατά το τρέχον σχολικό έτος ύλη των μαθημάτων αυτών στις αντίστοιχες τάξεις και ανακοινώνεται από το σχολείο στους υποψηφίους με τη λήξη του διδακτικού έτους. Επιτυχόντες θεωρούνται οι μαθητές που έχουν συγκεντρώσει τουλάχιστον τη βαθμολογική βάση σε όλα τα εξεταζόμενα μαθήματα (ό.π. Θέμα Β §2).

Τέλος, οι μαθητές που, ενώ φοιτούν σε οποιαδήποτε τάξη Γυμνασίου ή Λυκείου του μουσικού σχολείου, αποφασίζουν για οποιοδήποτε λόγο να μετεγγραφούν σε Γυμνάσιο ή Λύκειο Γενικής Παιδείας και κατόπιν αλλάζουν απόφαση, μπορούν να επανεγγραφούν στην αντίστοιχη τάξη του μουσικού σχολείου, μόνον υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχει παρέλθει διδακτικό τρίμηνο από την αρχική αίτηση μετεγγραφής τους (ό.π. Θέμα Β' §2).

5. Η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών

Όσον αφορά την εξέταση και αξιολόγηση των μαθητών των μουσικών σχολείων, για την προαγωγή και απόλυσή τους, γενικά εφαρμόζονται οι ισχύουσες για όλα τα ημερήσια σχολεία Δημόσιας Εκπαίδευσης της χώρας διατάξεις, σύμφωνα με το Π.Δ. 182/1984. Για τα μαθήματα μουσικής παιδείας οι όροι προαγωγής και απόλυσης ρυθμίζονται από την Γ2/3850/1998 Υπουργική Απόφαση (Θέμα Δ', §1, 2).

Αναλυτικότερα, ο μαθητής του μουσικού γυμνασίου προάγεται, όταν έχει σε κάθε μουσικό μάθημα των ομάδων Α' και Β' ετήσιο γενικό βαθμό τουλάχιστον δέκα (10). Προάγεται όμως και όταν υστερεί σε ένα (1) μέχρι και τέσσερα (4) μαθήματα της ομάδας Β', αλλά ο μέσος όρος όλων των υπολοίπων μαθημάτων και των δύο ομάδων είναι τουλάχιστον πλήρες δέκα (10) ή, όταν υστερεί σε ένα (1) μέχρι και τέσσερα (4) μαθήματα της ομάδας Α', αλλά ο μέσος όρος όλων των μαθημάτων της ομάδας Α' είναι τουλάχιστον δέκα (10). Όταν υστερεί σε ένα (1) μέχρι και τέσσερα (4) μαθήματα από τις ομάδες Α' και Β', ισχύουν οι διατάξεις των προηγούμενων εδαφίων για τα μαθήματα κάθε ομάδας.

Αντίστοιχα, ο μαθητής του μουσικού λυκείου προάγεται ή απολύεται βάσει των γενικών διατάξεων που καθορίζονται από το Π.Δ. 298/1980 και το Π.Δ. 182/1984 και ισχύουν για τους μαθητές όλων των Ενιαίων Λυκείων. Στο σημείο όμως αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι από τα πρωτεύοντα μουσικά μαθήματα του Λυκείου (*Αρμονία, Γραφή καθ' υπαγόρευση – Μουσική Ανάγνωση, Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική και Ατομικό Όργανο Επιλογής*) εξετάζεται γραπτώς μόνον η *Αρμονία*, ενώ από τα δευτερεύοντα μουσικά μαθήματα του Λυκείου, ήτοι: *Πιάνο, Ιστορία της Μουσικής, Μορφολογία, Μουσικά Σύνολα*, τα μεν τρία πρώτα αφορούν τους μαθητές μόνον της Α' Λυκείου -και από αυτά γραπτώς εξετάζονται μόνον η *Ιστορία της Μουσικής και η Μορφολογία-*,

το δε μάθημα των *Μουσικών Συνόλων* δε βαθμολογείται ούτε στο Γυμνάσιο ούτε στο Λύκειο και μόνον η συμμετοχή ή μη του μαθητή σε αυτό έχει αξιολογική βαρύτητα (βλ. και ανωτέρω στη σχετική μνεία). Επομένως, τα μουσικά μαθήματα του Λυκείου ελάχιστη συμμετοχή έχουν στα γραπτώς εξεταζόμενα μαθήματα, κυρίως στην Α' Λυκείου, και επομένως μικρή αξιολογική βαρύτητα.

Επίσης, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις των Π.Δ. 298/1980 και 182/1984, στις οποίες υπάγονται οι μαθητές των Ενιαίων και των Μουσικών Λυκείων, ο μαθητής προάγεται ή απολύεται, όταν σε ένα δευτερεύον μάθημα έχει βαθμό κάτω του δέκα (10) αλλά έχει μέσο όρο σε όλα τα πρωτεύοντα μαθήματα, μαζί με το μάθημα στο οποίο υστέρησε, τουλάχιστον δέκα (10). Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι στα πρωτεύοντα μαθήματα του Λυκείου συμπεριλαμβάνονται η *Αρμονία*, η *Γραφή καθ' υπαγόρευση*, η *Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική* και το *Ατομικό Όργανο Επιλογής*, εκ των οποίων μόνον τα δύο πρώτα εξετάζονται γραπτώς.

Επιπλέον, οι μαθητές των μουσικών λυκείων, υπαγόμενοι στις γενικές διατάξεις των παραπάνω Προεδρικών Διαταγμάτων, που αναφέρονται και στους μαθητές των Ενιαίων Λυκείων, προάγονται ή απολύονται, όταν υστερούν σε ένα ή περισσότερα από τα μαθήματα: *Τεχνικά*, *Μουσική*, *Γυμναστική*, αλλά ο γενικός βαθμός όλων των μαθημάτων είναι πλήρες δέκα (10), ή όταν υστερούν στα μαθήματα: *Τεχνικά*, *Μουσική*, *Γυμναστική* και σε ένα δευτερεύον θεωρητικό (π.χ. *Ιστορία*), αλλά έχουν γενικό βαθμό όλων των μαθημάτων δέκα (10) και μέσο όρο όλων των πρωτευόντων τουλάχιστον δεκατρία (13).

Από όλα τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι τα μουσικά μαθήματα στις λυκειακές τάξεις, ιδιαιτέρως στη Γ' τάξη των μουσικών σχολείων, έχουν μικρή συμμετοχή στην ομάδα των πρωτευόντων μαθημάτων, μικρότερη στην ομάδα των γραπτώς εξεταζομένων και στην εξαγωγή του μέσου όρου, επομένως μικρή αξιολογική βαρύτητα στη διαμόρφωση των όρων προαγωγής ή απόλυσης του μαθητή.

Οι γενικοί όροι της απόρριψης του μαθητή ή της παραπομπής του για επανεξέταση το Σεπτέμβριο ρυθμίζονται από τις γενικές διατάξεις των Π.Δ. 298/1980, 182/1984, και 188/1985, που αφορούν τους μαθητές των άλλων τύπων δημοσίων Γυμνασίων ή Λυκείων. Ωστόσο η προαγωγή των μαθητών των μουσικών σχολείων στις εξετάσεις Ιουνίου ή Σεπτεμβρίου αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την παραμονή τους στο μουσικό σχολείο, σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση Γ2/1950/27-3-1996 (ΦΕΚ 330/τΒ'/14-5-1996).

6. Χαρακτηρισμός φοίτησης

Σχετικά με το χαρακτηριστικό της φοίτησης των μαθητών των μουσικών σχολείων, οι όροι παρουσιάζονται επιεικέστεροι, όσον αφορά τα αριθμητικά όρια των απουσιών: ισχύουν δηλαδή τα αριθμητικά όρια που κατά περίπτωση προβλέπονται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις για τους μαθητές των ημερήσιων Γυμνασίων και Ενιαίων Λυκείων της χώρας, προσαυξημένα όμως κατά τριάντα (30) απουσίες, στις οποίες περιλαμβάνονται οι απουσίες που πραγματοποιούνται είτε στα μαθήματα γενικής είτε στα μαθήματα μουσικής παιδείας (Υ.Α. Γ2/3850/1998, Θέμα Β', §3).

7. Χορήγηση τίτλου σπουδών

Στους αποφοίτους των μουσικών σχολείων (Γυμνασίου / Λυκείου) χορηγείται απολυτήριος τίτλος, στον οποίον αναγράφονται τα μαθήματα γενικής και μουσικής παιδείας, καθώς και η επίδοση ανά μάθημα (Υ.Α. Γ2/3850/1998, Θέμα Δ', §3) και δεν διαφέρει από τον τίτλο σπουδών των υπολοίπων Λυκείων Γενικής Παιδείας της χώρας. Οι απόφοιτοι των μουσικών σχολείων όμως μπορούν να λάβουν, ύστερα από εξετάσεις που διενεργεί το Υπουργείο Παιδείας το Σεπτέμβριο κάθε διδακτικού έτους, πτυχίο μουσικής ειδικότητας, σύμφωνα με το Νόμο 2158/1993 (ΦΕΚ 109Α - άρθρο 8, παράγραφος 5). Ειδικότερα, ορίζεται ότι στους αποφοίτους των μουσικών σχολείων χορηγούνται πτυχία μουσικής ειδικότητας, εφαρμοζομένων αναλόγως των διατάξεων του Βασιλικού Διατάγματος της 11-11-1957 (ΦΕΚ 229Α) περί κυρώσεως του εσωτερικού κανονισμού του Ωδείου Θεσσαλονίκης. Τα χορηγούμενα πτυχία είναι ισότιμα με τα χορηγούμενα

από τα ωδεία και τις μουσικές σχολές, ενώ τα προσόντα των καθηγητών–εξεταστών, η εξεταστέα ύλη των μουσικών μαθημάτων, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία των εξετάσεων ρυθμίζονται με αποφάσεις του εκάστοτε Υπουργού Παιδείας.

Συζήτηση-Συμπεράσματα

Όπως προκύπτει λοιπόν από τη μελέτη του θεσμικού πλαισίου, που καθορίζει το σκοπό ίδρυσης και ρυθμίζει τους όρους λειτουργίας των μουσικών σχολείων στην Ελλάδα, τα σχολεία αυτά είναι εξειδικευμένα δημόσια σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που στοχεύουν στην ανίχνευση των μουσικών ταλέντων και κλίσεων των μαθητών, προεκτείνοντας μάλιστα τη δράση τους για το σκοπό αυτό στην οργάνωση προαιρετικών μαθημάτων μουσικής παιδείας για μαθητές του Δημοτικού. Ωστόσο, παρά τη διακηρυγμένη πρόθεση για την επαγγελματική προετοιμασία και κατάρτιση των νέων που επιθυμούν να ακολουθήσουν την επαγγελματική κατεύθυνση της μουσικής, οι τίτλοι σπουδών που χορηγούνται στους αποφοίτους των μουσικών Γυμνασίων και μουσικών Λυκείων δεν είναι προσδιορισμένοι επαγγελματικά και δεν διαφέρουν από τους τίτλους σπουδών των αντίστοιχων σχολείων γενικής παιδείας της ίδιας βαθμίδας. Η μοναδική ιδιαίτερη επαγγελματική διέξοδος που προσφέρεται στους αποφοίτους των μουσικών λυκείων, αμέσως μετά την αποφοίτησή τους, είναι η κατόπιν ειδικών εξετάσεων χορήγηση πτυχίων μουσικής ειδικότητας, τα οποία θεωρούνται ισότιμα με τα χορηγούμενα από τα ωδεία και τις αντίστοιχες μουσικές σχολές. Ουσιαστικά, πρόκειται για δημόσια σχολεία γονεϊκής επιλογής, αφού οι γονείς, επικαλούμενοι το μουσικό τάλαντο και τις καλλιτεχνικές κλίσεις του παιδιού τους, έχουν τη δυνατότητα να παρακάμψουν, μετά την επιτυχία του μαθητή στις εισαγωγικές εξετάσεις για την Α' τάξη Γυμνασίου, το Γυμνάσιο της πρώτης εγγραφής, το οποίο ορίζεται βάσει των γεωγραφικών κριτηρίων κατανομής του μαθητικού πληθυσμού μετά την αποφοίτηση των παιδιών από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Οι γονείς, επίσης, έχουν τη δυνατότητα να απορρίψουν το τυχόν ανεπιθύμητο Γυμνάσιο γενικής παιδείας και οι μαθητές να το εγκαταλείψουν ακολούθως, έστω κι αν ήδη φοιτούν σε αυτό, παρακάμπτοντας τα γεωγραφικά όρια κατανομής του μαθητικού πληθυσμού και επικαλούμενοι τα μουσικά τους ενδιαφέροντα, οπότε μπορούν να εισαχθούν -κατόπιν κατατακτῆριων εξετάσεων- σε οποιαδήποτε τάξη ενός μουσικού σχολείου.

Τα μουσικά σχολεία αποτελούν το μόνο τύπο δημόσιου σχολείου, όπου προβλέπεται η εξατομικευμένη και κατά επίπεδα (πέραν της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών) διδασκαλία της μουσικής καθώς και το μέγιστο όριο 24 μαθητών ανά τάξη ή τμήμα τάξης. Επιπλέον, πρόκειται για σχολεία με επιλεγμένο μαθητικό πληθυσμό, η επιλογή του οποίου επιτυγχάνεται με κριτήριο την επιτυχία ή αποτυχία των μαθητών στα μουσικά μαθήματα και με αυστηρές διαδικασίες επιλογής. Για την επιλογή των μαθητών προβλέπεται λεπτομερής διαδικασία ελέγχου ακουστικών, φωνητικών και ρυθμικών ικανοτήτων του υποψηφίου καθώς και η ικανότητα εκτέλεσης εκ μέρους του ενός μουσικού οργάνου, προαιρετικά μεν αλλά, εφόσον δηλωθεί, ο υποψήφιος καλείται να αποδείξει ότι κατέχει γνώσεις επιπέδου τουλάχιστον Κατωτέρας Σχολής Ωδείου. Αυτό σημαίνει ότι η διαδικασία επιλογής των μαθητών δε στοχεύει μόνο στην ανίχνευση των ταλαντούχων αλλά εμμέσως ευνοεί μαθητές με προηγούμενη μουσική εκπαίδευση. Αυστηρή, επίσης, είναι και η διαδικασία πλήρωσης κενών θέσεων στην Α' τάξη του Γυμνασίου του μουσικού σχολείου.

Ο ολιγάριθμος και επιλεγμένος μαθητικός πληθυσμός προστατεύεται ακόμη από τις διατάξεις που ορίζουν ως όρο απομάκρυνσης των μαθητών από το σχολείο την απόρριψή τους σε μουσικά μαθήματα, την απόρριψή τους στα μαθήματα γενικής παιδείας, την απόρριψή τους λόγω ανεπαρκούς ή ελλιπούς γενικά φοίτησης, ή της μη συμμετοχής τους στο μάθημα των *Μουσικών Συνόλων*. Ενώ λοιπόν τα μουσικά μαθήματα και η αξιολόγηση του μαθητή σε αυτά αποτελούν απαραίτητο όρο εισαγωγής, μετεγγραφής, επανεγγραφής και παραμονής στο μουσικό σχολείο, πράγμα που βεβαίως συνάδει με το μουσικό χαρακτήρα του, εντούτοις οι όροι προαγωγής των μαθητών στα μουσικά μαθήματα είναι κατά πολύ επιεικέστεροι από τους αντίστοιχους όρους προαγωγής στα μαθήματα γενικής παιδείας. Επίσης, στις λυκειακές τάξεις των μουσικών σχολείων, οι όροι προαγωγής στα μουσικά μαθήματα γίνονται επιεικέστεροι από ό,τι στις

γυμνασιακές τάξεις, ενώ στη Γ' τάξη του Λυκείου ελαχιστοποιούνται, αφού τα μουσικά μαθήματα έχουν μικρή συμμετοχή στην ομάδα των πρωτεύοντων ή γραπτώς εξεταζομένων μαθημάτων και συνεπώς πολύ περιορισμένη βαθμολογική αξία για τον καθορισμό του τελικού μέσου όρου επίδοσης του μαθητή. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθούν και οι επεικέστεροι όροι χαρακτηρισμού φοίτησης των μαθητών στα μουσικά σχολεία, σύμφωνα με τους οποίους τα αριθμητικά όρια δικαιολογημένων απουσιών προσανξάνονται κατά τριάντα (30), διότι οι μαθητές των λυκειακών τάξεων κυρίως επιλέγουν να πραγματοποιήσουν το μέγιστο επιτρεπτό αριθμό των δικαιολογημένων απουσιών τους στα μουσικά μαθήματα χωρίς να επηρεάζεται η φοίτησή τους.

Ο ρόλος των μαθημάτων γενικής παιδείας στα μουσικά σχολεία ενισχύεται εξάλλου και από τη νομοθετική μέριμνα που λαμβάνεται για τα αυξημένα προσόντα των καθηγητών γενικής παιδείας, όσον αφορά τις γνώσεις, τη γενικότερη παιδεία τους, τη μονιμότητα και το χρόνο προϋπηρεσίας τους. Στα μουσικά σχολεία, ως καθηγητές μαθημάτων γενικής παιδείας, δεν τοποθετούνται νεοδιοριζόμενοι εκπαιδευτικοί, αλλά οι μετατιθέμενοι σε αυτά και μάλιστα οι έχοντες πενταετή τουλάχιστον μόνιμη προϋπηρεσία στη δημόσια εκπαίδευση. Αντιθέτως, παρά τον εξειδικευμένο καλλιτεχνικό χαρακτήρα των μουσικών σχολείων, δεν επιδεικνύεται ανάλογη νομοθετική μέριμνα για τα προαπαιτούμενα προσόντα των διδασκόντων τα μαθήματα μουσικής παιδείας. Συγκεκριμένα, δεν ορίζονται ούτε από τον ιδρυτικό Νόμο 1824/1988 ούτε από τις σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις τα ελάχιστα όρια όσον αφορά στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, την προϋπηρεσία ή στην μονιμότητα των καθηγητών της Μουσικής. Σε περίπτωση έλλειψης διορισμένων εκπαιδευτικών Μουσικής, η διδασκαλία και η άσκηση στα συναφή μαθήματα μπορεί να ανατίθεται σε ιδιώτες, που έχουν εξειδίκευση στους οικείους τομείς, χωρίς ωστόσο θεσμικά να καθορίζονται επακριβώς τα κριτήρια πιστοποίησης της εξειδίκευσης αυτής, ή ενδέχεται να προσλαμβάνονται έκτακτοι συνεργάτες, χωρίς και πάλι να ορίζονται κριτήρια αξιολόγησης ή πιστοποίησης της επαγγελματικής, καλλιτεχνικής και κυρίως παιδαγωγικής τους κατάρτισης.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι, παρά τον εξειδικευμένο χαρακτήρα των μουσικών σχολείων, τις προσδοκίες των πτυχιούχων των τμημάτων Μουσικολογίας των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. της χώρας, παρά τις διαμαρτυρίες των συλλόγων πτυχιούχων των παραπάνω τμημάτων, των κατά τόπους Ε.Λ.Μ.Ε., των συλλόγων γονέων των μουσικών σχολείων και παρά τις σχετικές ερωτήσεις βουλευτών στη Βουλή για το μόνιμο διορισμό ή την προσωρινή τοποθέτηση καθηγητών Μουσικής στα μουσικά σχολεία, οι πτυχιούχοι των Ανωτέρων και Ανωτάτων Σχολών Μουσικολογίας δε διαθέτουν κανένα επαγγελματικό πλεονέκτημα έναντι των αποφοίτων ωδείων και μουσικών σχολών, αφού η επιλογή τους γίνεται ύστερα από διεξαγωγή σχετικών διαγωνισμών (βλ. π.χ. περιοδικό ΜΟΥ.ΣΑ 1997, 1998, 2000).

Από τη μελέτη του θεσμικού πλαισίου, που διέπει την οργάνωση και τη λειτουργία των μουσικών σχολείων, φαίνεται λοιπόν να έχει διαμορφωθεί ένας συγκεκριμένος τύπος σχολικής κουλτούρας στα σχολεία αυτά. Η νομοθετική μέριμνα είναι εμφανής στον εμπλουτισμό του αναλυτικού προγράμματος με μαθήματα αισθητικής αγωγής, όπως είναι η *Ιστορία της Τέχνης* και η *Θεατρολογία*. Το γεγονός μάλιστα ότι το μάθημα του *Θεάτρου* δεν εξετάζεται γραπτώς, σε συνδυασμό με το ότι στο μάθημα των *Μουσικών Συνόλων* δεν αξιολογείται η επίδοση του μαθητή αλλά η συμμετοχή του σε αυτό, ενισχύει την υπόθεση ότι τα συγκεκριμένα μαθήματα στοχεύουν απλά στη διαμόρφωση ενός συγκεκριμένου τύπου σχολικής κουλτούρας. Στη διαμόρφωση αυτή σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η υποχρεωτική διοργάνωση δύο καλλιτεχνικών εξωσχολικών εκδηλώσεων. Αξιοσημείωτη είναι και η συμβολή των αυστηρών διαδικασιών επιλογής του μαθητικού πληθυσμού καθώς και η προσπάθεια διαμόρφωσης επιθυμητού τύπου μαθητή, αφού εμμέσως, όπως ήδη έχει παρουσιαστεί, η διαδικασία επιλογής ευνοεί μαθητές με προηγούμενη μουσική εκπαίδευση. Επίσης, με την ειδική πρόνοια στελέχωσης από επιλεγμένο προσωπικό μόνιμων καθηγητών γενικής παιδείας, ενισχύεται περισσότερο η προσπάθεια διαμόρφωσης μιας σχολικής κουλτούρας σε ένα συγκεκριμένο τύπο (μουσικό) δημόσιου σχολείου, με τελικό στόχο

όχι τόσο την προαγωγή των μουσικών σπουδών σε αυτό όσο τη διασφάλιση του αναβαθμισμένου επιπέδου διδασκαλίας των μαθημάτων γενικής παιδείας.

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι, όπως προκύπτει από τη μελέτη του θεσμικού πλαισίου, τα μουσικά σχολεία απαιτούν δαπάνες από το Δημόσιο για τη λειτουργία τους. Η εξατομικευμένη και κατά επίπεδα διδασκαλία και άσκηση στα μουσικά μαθήματα συνεπάγεται και μεγαλύτερο αριθμό διδασκόντων, αυξημένο αριθμό αιθουσών, αίθουσες με ειδική διαμόρφωση και ηχητική μόνωση, κατάλληλο μουσικό εξοπλισμό, χώρο για μεσημβρινή σίτιση των μαθητών, δυνατότητα μεταφοράς των μαθητών από και προς το μουσικό σχολείο με μισθωμένα λεωφορεία. Το κόστος των μουσικών σχολείων αυξάνει με τη συγκρότηση επταμελών επιτροπών επιλογής για την εισαγωγή των μαθητών στην Α' τάξη Γυμνασίου και επιτροπών κατατακτηρίων εξετάσεων για κάθε διδακτικό έτος, των οποίων οι αποζημιώσεις πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις από το Δημόσιο (Γ2/3850/1998, Θέμα Α', §5γ).

Συμπερασματικά, η ανασκόπηση των νομοθετικών άρθρων και των υπουργικών διατάξεων, που καθορίζουν τους σκοπούς ίδρυσης και τον τρόπο λειτουργίας των μουσικών σχολείων στην Ελλάδα, οδηγεί στη διαπίστωση ότι τα μουσικά σχολεία δεν στοχεύουν απλώς στην επαγγελματική μουσική κατάρτιση ή γενικότερα στην προαγωγή των μουσικών σπουδών ή των μουσικών επιδόσεων των μαθητών και δεν επιδιώκουν μόνον τη διαμόρφωση μιας διαφορετικής μεταλλυκειακής επαγγελματικής ή εκπαιδευτικής προοπτικής για τους αποφοίτους τους. Μέσω αυστηρών και λεπτομερών διαδικασιών επιλογής του μαθητικού δυναμικού και του μόνιμου εκπαιδευτικού προσωπικού, με κριτήριο την αποδεδειγμένη σχέση με τη μουσική τέχνη, στοχεύουν κυρίως στη δημιουργία ενός επιλεγμένου δημόσιου σχολείου με αναβαθμισμένο επίπεδο διδασκαλίας των μαθημάτων γενικής παιδείας και στην ανάπτυξη ενός ιδιαίτερου σχολικού περιβάλλοντος, ελκυστικού και προσεγμένου, ώστε να ικανοποιήσει αιτήματα γονεϊκής επιλογής στη δημόσια σχολική εκπαίδευση.

Στις μέρες μας, υπό την πίεση κοινωνικών αιτημάτων αναδιανομής της κρατικής πρόνοιας, οι υπηρεσίες του κράτους – πρόνοιας εγκαταλείπονται και μεταφέρονται στην εκπαίδευση συστήματα της αγοράς, όπου διερευνώνται οι διαφορετικές απαιτήσεις των καταναλωτών της εκπαίδευσης και εξετάζεται η ποικιλία των επιλογών του εκπαιδευτικού προϊόντος (Ball, 1994, 2003α). Επομένως, όσον αφορά στη δημόσια εκπαίδευση, ο στόχος της ομοιομορφίας, που θεμελιώθηκε στο αίτημα για ισότητα αγαθών και πόρων, τείνει να εγκαταλείπεται. Εμβληματικός στόχος πλέον για τη δημόσια εκπαίδευση είναι η επίτευξη ποικιλομορφίας, η οποία επιδιώκεται είτε με την ίδρυση προτύπων σχολείων είτε με την ίδρυση σχολείων εξειδικευμένων στην καλλιέργεια συγκεκριμένων πεδίων, όπως είναι τα Μαθηματικά, η Τεχνολογία, ο Αθλητισμός, η Μουσική κ.λπ. (Gamarnicowa & Green, 2003).

Η ίδρυση και η λειτουργία εξειδικευμένων δημοσίων σχολείων συνεπάγεται συνεπώς ευεργετήματα και παροχές εκ μέρους του κράτους τόσο προς τα σχολεία τα ίδια όσο και προς τον καθένα από τους μαθητές ατομικά. Η προσφορά ευεργετημάτων και παροχών εκφράζεται με συγκεκριμένη ρητορική, η οποία επαγγέλλεται την ύπαρξη διαφόρων τύπων σχολείων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την υποστήριξη των ατομικών ικανοτήτων και των ταλέντων των μαθητών. Στην πραγματικότητα όμως πρόκειται για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών πολιτικών που υποδηλώνουν σεβασμό σε μορφές σχολικής επιλογής και εσωτερικής σχολικής διαφοροποίησης, οι οποίες προσφέρουν στα άτομα της μεσαίας τάξης ποικίλα μέσα, προκειμένου να αποφύγουν σχολεία "υποβαθμισμένα" και περιοχές σχολείων που "προορίζονται" για τους φτωχούς και τους κοινωνικά αποκλεισμένους (Tomlinson, 2001. Wrigley, 2007). Επομένως, ακόμη και όταν οι διαδικασίες γονεϊκής επιλογής παρουσιάζονται ως μια όψη σεβασμού των ατομικών και πολιτισμικών διαφορών ουσιαστικά ενισχύουν εκείνες τις διακρίσεις που πιστοποιούν την κοινωνική θέση και την υπάρχουσα ιεραρχική δομή της εκπαίδευσης, στρωματοποιώντας σχολεία και σχολικές περιοχές. Επακόλουθο αυτού είναι η κοινωνική ανισότητα, η ταξική πόλωση και η αναπαραγωγή της ταξικής ταυτότητας. Για την περίπτωση βέβαια των μουσικών σχολείων της Ελλάδας, οι ανωτέρω διαπιστώσεις θα ήταν χρήσιμο να αποτελέσουν το έναυσμα για διεξαγωγή

μιας πιο εμπειρικής έρευνας στα σχολεία αυτά της χώρας, ώστε να εξαχθούν ασφαλέστερα συμπεράσματα για τη λειτουργία τους και το ρόλο τους στο κοινωνικό πλαίσιο.

Πηγές

- Βασιλικό Διάταγμα 11-11-1957 (ΦΕΚ: 229Α/1957) “Περί κυρώσεως του εσωτερικού κανονισμού του Ωδείου Θεσσαλονίκης”.
- Εγκύκλιος 5052/28-8-1996 “Ζητήματα ειδικού εξοπλισμού και κτιριακής υποδομής”.
- Νόμος 1566/1985 (ΦΕΚ: 167/1985, τ. Α΄) “Δομή και λειτουργία της Α/βάθμιας και Β/βάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις”.
- Νόμος 1824/1988 (ΦΕΚ: 296/1988) “Ίδρυση και λειτουργία μουσικών σχολείων”.
- Νόμο 2158/1993 (ΦΕΚ 109 Α), άρθρο 8.
- Νόμος 2413/1996 (ΦΕΚ 124 Α'/17-6-1996), άρθρο 67.
- Προεδρικό Διάταγμα 298/1980.
- Προεδρικό Διάταγμα 182/1984.
- Προεδρικό Διάταγμα 188/1985.
- Υπουργική Απόφαση Γ2/1950/27-3-1996 (ΦΕΚ 330/τΒ'/14-5-1996).
- Υπουργική Απόφαση Γ2/3850/16-6-1998 (ΦΕΚ: 658Β/1998) “Λειτουργία μουσικών σχολείων”.

Βιβλιογραφία

- Ball, S. J. (2003a) *Class Strategies and the Education Market. The Middle Classes and Social Advantage*. London: Routledge Falmer.
- Ball, S. J. (1994) *Education Reform: A Critical and Post-Structural Approach*. Open University Press: Buckingham.
- Ball, S. J. (2000) “Performativities and fabrications in the education economy: towards the performative society.” *Australian Educational Researcher*, 27 (2), pp. 1-24.
- Ball, S. J. (2003) *The More Things Change...Educational Research, Social Class and “Interlocking” Inequalities*. London: University of London Institute of Education.
- Bernstein, B. (1990) *The Structuring of Pedagogic Discourse*. London: Routledge.
- Bourdieu, P. (1988) *Homo Academicus*. Cambridge: Polity Press.
- Brown, P. (1990) “The third wave: education and the ideology of parentocracy.” *British Journal of Sociology of Education*, 11(1), pp. 65-86.
- Gamarnicowa, E. and Green, A. (2003) Social justice, identity formation and social capital. School diversification policy under New Labour, In: Vincent, C. (ed.) *Social Justice, Education and Identity*., London – N. York: Routledge Falmer, Chapter 12.
- Jordan, B., Redley, M. and James, S. (1994) *Putting the Family First: Identities, Decisions and Citizenship*. London: UCL Press.
- ΜΟΥ.Σ.Α. (1997) *Μουσικό Περιοδικό των Φοιτητών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Αθήνας*, τεύχος 4, σσ. 13-16.
- ΜΟΥ.Σ.Α. (1998) *Μουσικό Περιοδικό των Φοιτητών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Αθήνας*, τεύχος 5, σσ. 71-72.
- ΜΟΥ.Σ.Α. (2000) *Μουσικό Περιοδικό των Φοιτητών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Αθήνας*, τεύχος 7, σσ. 59-61.

Reay, D. (2000) “A useful extension of Bourdieu's conceptual framework?: emotional capital as a way of understanding mothers' involvement in their children's education.” *Sociological Review*, 48 (4), pp. 568-585.

Reay, D. (2001) “Finding or losing yourself? working class relationships to education”. *Journal of Education Policy*, 16, (4), pp. 333-346.

Reay, D. and Ball, S. J. (1998) “Making their minds up: family dynamics of school choice.” *British Education Research Journal*, 24(4), pp. 431-448.

Tomlinson, S. (2001) *Education in a Post-Welfare Society*. Buckingham: Open University Press.

Wrigley, T. (2007) “Rethinking education on an era of globalization”. *Journal for Critical Educational Policy Studies*, 5 (2), pp.1-14.

Υφαντή, Α.Α. (2000) “Εκπαιδευτικές αλλαγές και βελτίωση του σχολείου. Μια πολύπλοκη σχέση”. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 113, σσ. 57-63.

Υφαντή, Α. Α. (2004) “Παγκοσμιοποίηση και σχολική εκπαίδευση. Η περίπτωση της διδασκαλίας και της μάθησης”. *Διοικητική Ενημέρωση*, 31, σσ. 48-57.

Στοιχεία Συγγραφέων

Αμαλία Α. Υφαντή, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Βησσαρία Ζορμπά, Εκπαιδευτικός, κάτοχος Μ.Δ.Ε. στις Επιστήμες της Εκπαίδευσης και υποψήφια διδάκτωρ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Πατρών.